

MIGEL JABIER URMENETA
(1915-1988)

Bere 72 urteekin gaztetasunez hil dela 1988ko ekainaren 12ko eguna argitzean Migel Jabier Urmeneta irunsheme ospetsua, esan du norbaitek. Eta ongi esan ere, ilunabarraren beha egon gabe joan baita. “Memoriak” idazteko presarekin; Madrid, Portugal eta Iruñetik margo eta marrazkien erakusketak egiteko eskariak eskuan zituela. Odolaren indarra eta bizia bera jaten zihoakion leuzemiarren berri jakinki, ez zuen inoiz bizi nahiaren eragin pozgarria galdu. Zortzi-hamar kilometro egin ohi zituen egunero zakurra eskutik hartuta hain ongi ezagutzen zituen Iruñea inguruko bideetan zehar. Eta egunak bazuen halare beretzat euskaraz mintza praktikak egiteko txoko bat.

Urmeneta bezalako nortasun emankorreko gizon baten aipamen zehatza egitea ez da erraza. Hamabi haurrideren anaia zaharrena Iruñeko familia oso abertzalean jaio zen 1915eko azaroaren 26an.

Bizi behar izan zituen denboren fruitu edo emaitza zela bera, ez gertakizunen sortzaile, esan ohi zuen apalki. 1936eko uda gorrian, Salamankan Zuzentza ikasturteak burutzeko gai soil bat falta zuela harrapatu zuen gerrateak, eta hiru urtez bazterrak baretu bitartean ez zuen titulua lortzeko biderik izan. Beste 45 urte igaro behar izan zuten, erretiroko adina bete ondoren legezizonak bere bulegoa Iruñean ireki arte.

Gerrateak eragin nabarmena izan zuen bere gaztarooan. Beranduago ulerkaitzak zitzaizkion arrazoiengatik “División Azul” famatuan Errusiara joan zen kapitain graduarekin. Gero, Militar Estatu Goreneko diploma jaso zuen 1944ean eta Estatu Batuetako *Fort Cleveland*-era bidali zuten agintariek.

Ezin zen dizdiratsuago somatu bere etorkizuna, baina hamasei urteren buruan aitaren heriotzeak aldatu zuen Migel Jabierren biziko izarra. Iruñeko Udal Aurrezkiaren Zuzendaria zen hura, eta Estatu Batuetan zuen kargua utzi eta etxera itzuli zen aitaren lanpostua betetzeko.

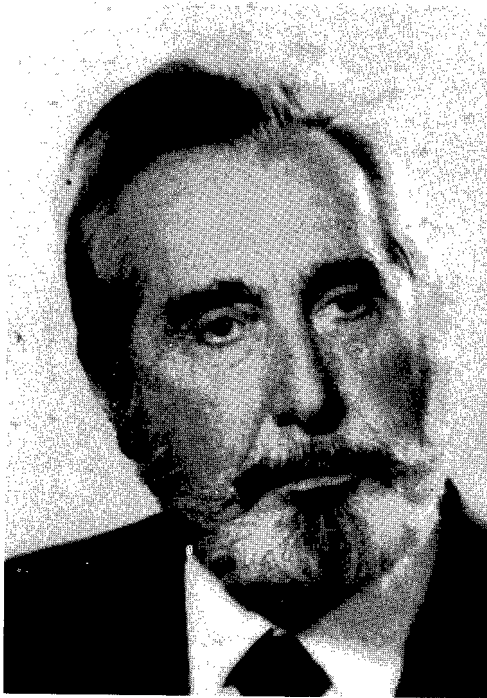
Geroztik, Granadan Gobernadore Zibila baino nahiago zuen Iruñean alkate; eta Madrilén Ministro ez baino, Nafarroan diputatu geratu zen. Madrilgo Gobernuaren Ordezkarri izendatu nahi izan zutelarik Euskal Herri guztirako, sasoin hartan iraultzaileak ziren baldintzak ezarri zituen bere aldetik kargua hartzekotan: ikurrinaren onespena, autonomia eskuratzeko segurtapena, amnistia orokorra eta Estatuko Segurtasun Indarren kontrola.

Begitarte zorrotzaren seriotasuna galdu gabe, irribarre emankorra zerion ezpainei berri hori aitortu zidan unean.

– Oraintxe etengo ditu Madrilek zurekilako loturak, esan nion harriturik neure etxeko sutondoan.

– Berdin zait, erantzun zidan urduritasunik gabe irribarreari fier atxikiz.

Ez zizkioten baldintzat onartu, noski, eta eguneroko lanbidean jarraitu zuen adina bete arte.



Iruñea eta Nafarroa izan ziren bere amodio zabalaren zeru urdinak. Kaleko biztanleen alkatea zen hiriburuan, zuzenean jasoz euren kezkek. Industriagioren bide berriak urratu zituen Nafarroarentzat Diputazioan. Zapalduen eskari xumeak zituen beti mahai gainean, eta “Misericordia” etxera bidali ohi zituen esker onez jasotako bere opariak. Azken denboretako irunsheme ospetsuenak jauntasun gorenarekin uztartu zituen zintzotasun leial eta bihotz amultsua.

Euskaltzalea

Urdin-ilunez oso apain jantzirik begiztatu nuen lehenbiziko aldian Luzaiden 1956eko "Bolantetan". Nafarroan zehar euskara mintzo zuten haurrak saritzeko xedea zerabilen ordurako eskuartean. Ekintza xume bezain ereintza baliotsua gertatu zen Nafarroako euskararen negu beltzean. Haize berrien bolada izan zen askoren kontzientzian agintarien babesarekin euskara sukaldetik plazara eramatea. Pizkunde itxaropentsuaren hasiera amesgarria.

Hamar urte iraun zuen herriz-herri haurrak saritzeko lanak, eta piztutako sua bizirik mantentzeko asmoz, Urmenetaren itzalean sortu zen 1966ean *Principe de Viana* euskal aldizkaria. 7.000 ale atera ohi ziren hilero.

Hizkuntza bizia eta gai arruntak erabiltzea eskatzen zigun herritarrek ulertzeko moduan. Ardi hilaren inguruko artzairen bilera zitzaion jakintsuen eztabaida hutsean uztea euskara.

Ez zuen, noski, ikerketa gaizki ikusten eta diputatu aulkitik gogotsu bultzatu zituen 1969an beste bide batetik abiatutako FLV eta CEEN aldizkariak. *Fontes*-en lehen zenbakian berak egindako zuzen zuten aurkezpena.

Ikastolen sorreran Diputazioan zegoen eta asko erraztu zituen legezko ozto-poak. Horretaz kanpo, bestelako eskoletan euskara ikasi nahi zuten haurrentzat ordu erdiko ikastaroak ezarri zituen egunero Diputazioak ordaintzen ziela irakasleei.

Baina etorkizunak kezkatzen zuen eta euskararen aldeko lege bat aurkeztu zuen Diputazioan. Agintea utzi aurreko azken batzarrean onartua izan zen, zoritxarrez jarraitzaileek zokoratu eta inoiz bete ez bazuten ere. Euskarari bultzada gehiegi ematearen beldur ziren ondorengoak.

Iruñeko Udal Aurrezki Kutxan ere ezarri zuen euskararen aldeko ezaugarria: olerki eta eleberrri laburren Nafarroako sariak sortu zituen euskarazko lanentzat.

Lortuak zituen hainbat izendapen era guzitakoak eta euskararen alde egindako lanek ere merezi zuten ezaugarriren bat. Hori dela eta 1966ean urgazle izendatu zuen Euskaltzaindiak.

Euskara ikasi zuen baina trebetasun gutxi baitzuen bapatean mintzatzeko, mintza praktikak egiten ari zen lagun batzuren arteko taldean. Erdaraz idazle txukun eta garbia zen, baina hala beharrez edo, bere biziko azken lana euskaraz egina du. Hilaurreko astean bidali zuen Udaletxera San Ferminetako programa ofizialerako eskatua zioten izkribua euskaraz.

Goian bego Jaun haundi, euskaltzale jator eta adiskide mina.

J. M. Satrustegi